

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 51/2020-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou Aequitas s. r. o., Dolná 19, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jaroslav Lovašš, ktorou namietala porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 83/2012, postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 320/2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 80/2018, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a argumentácia v ústavnej sťažnosti

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. októbra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Jaroslavom Lovaššom, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 83/2012, postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 320/2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 80/2018.

2.1 Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľke bol na základe rozhodnutia Okresného riaditeľstva Policajného zboru Banská Bystrica, odboru poriadkovej polície č. p. ORP-900-3/PP-ODEZ-2007 z 13. septembra 2007 zaistený zbrojný preukaz a dve strelné zbrane. Dňa 22. februára 2011 bolo sťažovateľke adresované oznámenie Okresného riaditeľstva Policajného zboru Banská Bystrica, oddelenia dokladov o navrátení zbrojného preukazu a strelných zbraní z dôvodu, že 31. októbra 2009 došlo k zmene zákona, a to zákonom č. 440/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o strelných zbraniach a strelive“), s účinnosťou od 1. novembra 2009, ktorým bol upravený § 19 zákona o strelných zbraniach a strelive, teda bezúhonnosť a spoľahlivosť osoby, ktorá môže byť držiteľom strelnej zbrane. Trestné činy prijímania úplatku a inej náležitej výhody a trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti neboli novelizáciou zákona v tomto ustanovení zahrnuté ako prekážka bezúhonnosti a spoľahlivosti. Sťažovateľka 27. marca 2011 adresovala Okresnému riaditeľstvu

Policajného zboru Banská Bystrica, oddeleniu dokladov vyjadrenie, v ktorom žiadala okamžité navrátenie zbrojného preukazu a strelných zbraní a upozornila na skutočnosť, že vzhľadom na zmenu zákonného znenia § 19 zákona o strelných zbraniach a strelive jej bol od 1. novembra 2009 nezákonne zadržiatvaný zbrojný preukaz a strelné zbrane. Sťažovateľka uviedla, že „OR PZ v Banskej Bystrici, ako správny orgán v zmysle § 30 ods. 1 Správneho poriadku malo podľa názoru sťažovateľa obligatórne zastaviť predmetné konanie, v ktorom sa rozhodlo o zaistení zbrojného preukazu a zbraní sťažovateľa, a to bezodkladne odo dňa účinnosti novely zákona o zbraniach, t. j. 01.11.2009. Sťažovateľ tvrdil, že nečinnosťou OR PZ v Banskej Bystrici, oddelenia dokladov ako správneho orgánu po dobu skoro jeden a pol roka došlo k nesprávnemu úradnému postupu, čím sťažovateľovi vznikla škoda na právach, nemajetková ujma ako aj poškodenie a následná ujma na zdraví.“. Z už uvedených dôvodov podala sťažovateľka po predchádzajúcej žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci na okresnom súde žalobu o náhradu škody proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaná“).

2.2 Okresný súd túto žalobu sťažovateľky rozsudkom zamietol a konštatoval, že nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom nemajetkovej ujmy (strach o život v dôsledku vyhrážok [REDAKOVANÉ], pozn.). Krajský súd po podaní odvolania sťažovateľkou rozsudok okresného súdu potvrdil. Napokon najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu.

3. V rámci dobového kontextu sťažovateľka uviedla, že ako sudkyňa v zmenkovom konaní sp. zn. 2 Zm 43/1999 vedenom na Krajskom súde v Banskej Bystrici rozhodla o platnosti zmenky v prípade spoločnosti RAŠELINA QUIDO, a. s., Lazovná 18, Banská Bystrica, IČO 36 030 431, na čo bol následne na majetok tejto spoločnosti vyhlásený konkurz. V rokoch 2005 – 2009 bola kauza spoločnosti RAŠELINA QUIDO, a. s., mnohonásobne medializovaná. Dôvodom silného záujmu verejnosti a médií o túto kauzu sa stalo aj obvinenie predsedu predstavenstva spoločnosti RAŠELINA QUIDO, a. s., [REDAKOVANÉ] z prípravy vražd subjektov zúčastnených na konaní, kde bolo v printových médiách opakovane uvádzané, že jednou z pripravovaných vražd bola aj vražda sťažovateľky.

4. Sťažovateľka vo vzťahu k okresnému súdu a ku krajskému súdu namietala, že nevykonali ňou navrhnutý dôkaz (výsluch svedkov [REDACTED] a [REDACTED], ktorí ako pracovníci Úradu pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií poskytovali sťažovateľke osobnú ochranu a mali sa podľa nej vyjadriť k miere a intenzite obáv a strachu, ktorými sťažovateľka trpela v období, keď mala v držbe strelnú zbraň, oproti obdobiu, keď ju v držbe nemala). Sťažovateľka z tejto skutočnosti vyvodila záver, že konajúce súdy jej znemožnili, aby uskutočnila svoje procesné práva, čoho výsledkom malo byť porušenie jej práva na spravodlivý proces. Zároveň sťažovateľka dospela k záveru, že nevykonaním ňou navrhovaných dôkazov bola porušená aj zásada rovnosti zbraní sporových strán. K záveru okresného súdu, s ktorým sa stotožnil krajský súd, o nedostatku príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom nemajetkovej ujmy sťažovateľka uznala, že obavy a strach o svoj život nemala výlučne v dôsledku nesprávneho úradného postupu žalovanej. Trvala ale na tom, že tento jej strach by bol menší, ak by nedošlo k tomuto nesprávnemu úradnému postupu.

5. Dovolaciemu súdu sťažovateľka v prvom rade vytýka, že jej dovolanie odmietol, hoci podľa jej názoru ho v skutočnosti zamietol, pretože podľa jej tvrdenia sa ňou vymedzenými dovolacími dôvodmi zaoberal a len konštatoval, že dovolací dôvod nebol naplnený. Vo vzťahu k obsahu rozhodnutia dovolacieho súdu sťažovateľka nesúhlasí s jeho záverom, že otázka príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom nemajetkovej ujmy je otázkou skutkovou, a nie právnou. Keďže ju dovolací súd považoval za skutkový aspekt, ktorý je vylúčený z dovolacieho prieskumu, dovolanie sťažovateľky odmietol. Týmto postupom dovolacieho súdu malo byť podľa sťažovateľky porušené jej právo na spravodlivý proces.

6. Okrem už uvedených námietok smerujúcich proti okresnému súdu, krajskému súdu a najvyššiemu súdu sťažovateľka napádala aj rozhodnutie žalovanej v napadnutom konaní o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným postupom nezbažiť ňou navrhnutých svedkov mlčanlivosti, hoci podľa jej názoru na to boli naplnené zákonné podmienky. Týmto postupom žalovanej malo takisto dôjsť k odopretiu jej práva

na spravodlivý súdny proces. Sťažovateľka ale túto časť argumentácie žiadnym spôsobom nepremietla do petitu svojej ústavnej sťažnosti.

7. Sťažovateľka preto žiadala, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo sťažovateľa na zachovanie rovnosti strán v súdnom konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky bolo konaním Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod č. k. 12C 83/2012, konaním Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod č. k. 9Co/320/2016 a konaním Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod č. k. 8 Cdo 80/2018 porušené

2. Rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 12C/83/2012-291 zo dňa 29.04.2016, rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9Co/320/2016-340 zo dňa 18.01.2018 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 80/2018 zo dňa 19.08.2019 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný do jedného mesiaca odo dňa doručenia nálezu zaplatiť na účet právneho zástupcu Sťažovateľa náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 391,99 EUR s DPH.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

8.1 Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8.2 Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8.3 Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

8.4 Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

9.1 Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

9.2 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

13. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

14. Z petitu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa domáha vyslovenia ňou označených práv iba postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu, no z povahy veci vyplýva, že namietaný postup vyústil do rozhodnutí, konkrétne rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 83/2012-219 z 29. apríla 2016, rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 320/2016-340 z 18. januára 2018 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 80/2018 z 19. augusta 2019, a preto ústavný súd v medziach vymedzených ústavnou sťažnosťou sťažovateľky vychádzal pri svojom prieskume napadnutého postupu okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu najmä z obsahu uvedených rozhodnutí.

III.A K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 dohovoru postupom okresného súdu

15. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti nerozlišovala medzi okresným súdom a krajským súdom a namietané porušenia, konkrétne nevykonanie ňou navrhovaných výsluchov svedkov a záver týkajúci sa nedostatku príčinnej súvislosti medzi nezákonným postupom štátneho orgánu a vznikom ujmy na strane sťažovateľky, vytýkala v rovnakej miere okresnému súdu aj krajskému súdu.

16. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd a právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

17. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

18. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

19. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že napadnutý rozsudok okresného súdu bol predmetom súdneho prieskumu realizovaného krajským súdom na základe sťažovateľkou podaného odvolania. Konanie o tomto odvolaní bolo skončené napadnutým rozsudkom krajského súdu. Pre rozhodnutie ústavného súdu v časti namietaného porušenia označených práv napadnutým rozsudkom okresného súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia označených práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým rozsudkom okresného súdu. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti nemá ústavný súd danú právomoc, preto ju bolo potrebné v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

III.B K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 dohovoru postupom krajského súdu

20. Ako bolo aj v predošlej stati uvedené, sťažovateľka vytýkala krajskému súdu nevykonanie ňou navrhovaných výsluchov svedkov a spochybňovala správnosť záveru týkajúceho sa nedostatku príčinnej súvislosti medzi nezákonným postupom štátneho orgánu a vznikom ujmy na jej strane.

21. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou v prvom rade považuje za potrebné uviesť, že obsah základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tvoria obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07, IV. ÚS 284/2018). Sťažovateľka síce v petite svojej ústavnej sťažnosti označila celý čl. 6 dohovoru, ale vzhľadom na predmet napádaného konania, ako aj skutočnosť, že sama sťažovateľka uvádzala porušenie čl. 6 dohovoru v súvislosti s čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka napádala iba čl. 6 ods. 1 dohovoru, a pri posudzovaní týchto dvoch článkov vychádzal z uvedeného záveru.

22. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, predovšetkým ak by všeobecný súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby alebo v prípade opravných konaní by všeobecný súd odmietol opravný prostriedok alebo zastavil o ňom konanie bez toho, aby ho meritórne preskúmal a rozhodol o ňom v spojitosti s napadnutým súdnym rozhodnutím (II. ÚS 8/01, IV. ÚS 115/03).

23. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v odvolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa podaním riadneho opravného prostriedku domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady ustanovené zákonom na poskytnutie ochrany v odvolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodov na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie takejto právnej ochrany však, prirodzene, nemožno považovať za právo na úspech v odvolacom konaní (m. m. II. ÚS 4/94), ak každé také rozhodnutie odvolacieho súdu odpovedá na obsah odvolania ústavne konformným spôsobom a v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy). Reálne uplatnenie a garantovanie základného práva na súdnu ochranu nielenže neznamená právo na úspech v konaní, ale ani nárok na to, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (IV. ÚS 302/07).

24. Rovnosť strán konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že strany civilného konania (osobitne sporového konania) majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia strany konania, nie je podstatné

ani to, ktorá zo strán konania sa stane žalobcom a ktorá žalovaným (II. ÚS 35/02, IV. ÚS 126/09).

25. Krajský súd vo vzťahu k príčinnej súvislosti medzi nezákonným postupom štátneho orgánu a vznikom ujmy na strane sťažovateľky uviedol: *«Odvolací súd považuje námietky žalobkyne za právne irelevantné. Súd prvej inštancie dospel pri posudzovaní príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom (prieťahmi v období od 1.11.2009 do 30.3.2011) a žalobkyňou tvrdenou nemajetkovou ujmovou k správneému záveru, že zo strany žalobkyne nebola preukázaná príčinná súvislosť. Vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nesprávnym úradným postupom a škodou bol riešený vo viacerých rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR (rozhodnutia 3Cdo 313/2009, sp. zn. 2 Cdo 153/2014, sp. zn. 6 MCdo 11/2010, sp. zn. 5 Cdo 126/2009) keď niektoré z nich boli uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov SR (R 21/1992, R 28/2008, R 137/2014). Podľa záverov obsiahnutých v týchto rozhodnutiach sa vzťahom príčinnej súvislosti (kauzálnym nexusom) medzi nesprávnym úradným postupom a škodou označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nesprávnym úradným postupom a škodou vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti. Príčinou vzniku škody nie je skutočnosť, ktorá je už sama následkom. V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich*

do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu...

Žalobkyňa vznik nemajetkovej ujmy a jej výšku odôvodňovala strachom o život a zdravie seba a svojho syna. Avšak táto nemajetková ujma, (strach o život a zdravie seba a svojho syna) zjavne, ako vyplynulo z konania, nie je následkom nesprávneho úradného postupu (t.j. konštatovaných prieťahov v období od 1.11.2009 do 30.3.2011). Strach žalobkyne o svoj a synov život bol už pred tým, ako došlo k nesprávnemu úradnému postupu. Sama žalobkyňa už v žalobe uviedla a potvrdila to aj vo svojej výpovedi, že sa začala obávať o seba a svojho syna potom ako ona ako sudca Krajského súdu v Banskej Bystrici v zmenkovom konaní sp. zn. 2 Zm 43/199 rozhodla o platnosti zmenky v prípade spoločnosti RAŠELINA QUIDO, a.s. na čo bol na majetok spoločnosti Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici vyhlásený dňa 27.2.2001 sp. zn. 36-24 K 323/00 vyhlásený konkurz. Následne sa jej obavy ešte zvýšili v období rokov 2004 až 2008 keď bola kauza spoločnosti RAŠELINA QUIDO, a.s. medializovaná a to aj z dôvodu obvinenia predsedu predstavenstva [REDAKOVANÉ] z príprava vrážd subjektov zúčastnených na konaní...

*Príčinná súvislosť musí byť nielen tvrdená (domnelá), ale musí byť bezpečne preukázaná, pričom povinnosť tvrdenia, bremeno tvrdenia, dôkazná povinnosť a dôkazné bremeno, čo sa týka príčinnej súvislosti v civilnom procese, zaťažuje v zásade tú stranu sporu, ktorej tvrdenie má byť preukázané teda poškodeného t.j. žalobkyňu. Odvolací súd zastáva v súlade so súdom prvej inštancie názor, že žalobkyňa nepreukázala, že prieťahy ako nesprávny úradný postup bol jedinou príčinou vzniku škody. Ak príčinou škody je iná skutočnosť zodpovednosť za škodu nenastáva. Taktiež aplikujúc test *conditio sine qua non* nemajetková ujma tak ako šiju uplatňuje žalobkyňa by na jej strane vznikla aj keby nedošlo k prieťahom v konaní pred v konaní na Okresnom riaditeľstve PZ, odbor poriadkovej polície, oddelenia dokladov Banská Bystrica a to vzhľadom na skutočnosti popísaná vyššie. Nesprávny úradný postup - prieťahy je preto ako príčina vzniku škody vylúčená.» (body 15.1, 15.2 a 15.3 odôvodnenia rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 320/2016-340 z 18. januára 2018).*

26. Pri posudzovaní otázky, či mohlo byť namietaným rozsudkom krajského súdu porušené právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, je potrebné zohľadniť nielen odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ale aj rozsudku okresného súdu. Tieto z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08). Vo vzťahu k sťažovateľkou navrhovaným výsluchom svedkov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], členov ochranky z Úradu pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií, okresný súd v rozsudku uviedol, že ho nemohol vykonať, pretože minister vnútra Slovenskej republiky ich neoslobodil od povinnosti mlčanlivosti (s. 14 rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 83/2012-219 z 29. apríla 2016).

27. Krajský súd v napadnutom rozsudku adekvátne a zrozumiteľne vysvetlil teoretické základy posudzovania príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a uplatnenou nemajetkovou ujmom opierajúce sa o judikatúru najvyššieho súdu. Následne s prihliadnutím na tieto teoretické východiská vyhodnotil konkrétne skutkové okolnosti predmetnej veci so záverom, že v danom prípade nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a uplatnenou nemajetkovou ujmom. Samotná skutočnosť, že sa sťažovateľka nestotožnila so záverom krajského súdu, nie je dostatočne relevantná, aby spochybnila ústavnú konformnosť záveru krajského súdu o nedostatku príčinnej súvislosti.

28. Z bodu 26 odôvodnenia tohto uznesenia je zrejmé, že okresný súd nevykonával výsluch sťažovateľkou navrhovaných svedkov z objektívneho dôvodu (neboli príslušným štátnym orgánom oslobodení od povinnosti mlčanlivosti, pozn.). Takáto skutočnosť nemôže indikovať porušenie základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. Zároveň k vzťahu medzi právom na spravodlivý proces a nevykonaním predmetných výsluchov ústavný súd uvádza, že sťažovateľka namietala nevykonanie týchto výsluchov aj v rámci dovolacieho konania v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Dovolací súd tento jej dovolací dôvod odmietol a sťažovateľka túto časť rozhodnutia ani nenapadala svojou ústavnou sťažnosťou (ústavnou sťažnosťou napadla postup dovolacieho súdu, ktorý odmietol ňou uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP, pozn.). Z uvedeného vyplýva,

že otázkou porušenia práva na spravodlivý súdny proces vo vzťahu k nevypočutiu sťažovateľkou navrhovaných svedkov sa v rámci posudzovania dovolacích dôvodov zaoberal aj najvyšší súd, a to v miere, ktorá splnila všetky atribúty pre naplnenie ochrany práva na spravodlivý súdny proces. Ústavnú sťažnosť v časti týkajúcej sa argumentu sťažovateľky o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru krajským súdom nevypočutím ňou navrhnutých svedkov preto musel ústavný súd s ohľadom na princíp subsidiarity odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

29. K sťažovateľkinej námietke zhrnutej v bode 6 odôvodnenia tohto uznesenia ústavný súd uvádza, že postoj protistrany (a zároveň štátneho orgánu disponujúceho konkrétnou zákonnou právomocou, pozn.) v konaní nemôže byť dôvodom porušenia princípu rovnosti strán konania, za ktorú by niesol zodpovednosť konajúci všeobecný súd.

30. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

31. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 320/2016-340 z 18. januára 2018 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a namietaným porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a ani jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti (nad rámec špecifikovaný v bode 28 odôvodnenia tohto uznesenia) odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.C K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 dohovoru postupom najvyššieho súdu

32. Vo vzťahu k rozhodovaniu najvyššieho súdu v predmetnej veci sťažovateľka vidí porušenie označených práv v tom, že najvyšší súd jej dovolanie odmietol s poukazom na skutočnosť, že príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom nemajetkovej ujmy je otázkou skutkovou, a nie právnou. Sťažovateľka je totiž toho názoru, že ide o otázku právnou, a preto ju možno podriadiť pod dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP.

33. Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 8 Cdo 80/2018 z 19. augusta 2019 k sťažovateľkou namietanému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP okrem iného uviedol: „... otázka, či medzi žalobkyňou tvrdeným protiprávnym konaním orgánu žalovanej a ňou tvrdenou nemajetkovou ujmov, bola otázkou skutkovou, riešenie ktorej nemá právnou relevanciu z hľadiska skúmania podmienok prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP. Pokiaľ žalobkyňa tvrdí, že medzi ňou uvádzanou skutočnosťou (nesprávny úradný postup orgánu štátu) a nemajetkovou ujmov (strach o svoj život a zdravie) je vzťah príčinnej súvislosti, resp. tvrdí, že protiprávny stav, kedy jej nebola vrátená legálne držaná strelná zbraň, ktorú si zaobstarala na svoju ochranu, prispela a podieľala sa na vzniku nemajetkovej ujmy, ktorá by bola menšia, keby k takémuto protiprávnemu postupu žalovanej nedošlo, prehodnocuje skutkové závery odvolacieho súdu o neexistencii príčinnej súvislosti medzi konaním orgánu moci a nemajetkovou ujmov. Posudzovanie miery preukázania príčinnej súvislosti nie je právnou otázkou. Dovolací súd so zreteľom na toto ustanovenie nemôže pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP posudzovať správnosť skutkových zistení odvolacieho súdu alebo spôsob vykonávania jednotlivých dôkazov alebo výsledok ich hodnotenia premietajúci sa do skutkových zistení. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia nie je spôsobilé založiť tvrdenie žalobkyne, že pri inom (podľa žalobkyne náležitejšom a úplnejšom) zistení rozhodujúcich skutkových okolností odvolacím súdom by právne závery, na ktorých spočíva napadnuté rozhodnutie, boli odlišné.“

34. Ústavný súd zdôrazňuje, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu nie je povinnosť najvyššieho súdu akceptovať dôvody prípustnosti dovolania uvádzané sťažovateľkou. K už uvedenej citácii ústavný súd iba dodáva, že otázka príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a deklarovanou ujmou bude vždy závisieť od konkrétnych skutkových okolností predmetného prípadu. Sťažovateľkou uvádzané skutočnosti v jej ústavnej sťažnosti preto nesignalizujú žiadnu možnosť porušenia ňou označených práv postupom najvyššieho súdu v predmetnom dovolacom konaní. Ústavný súd v takom prípade nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov najvyššieho súdu.

35. Tvrdenie sťažovateľky, že najvyšší súd v predmetnej veci v skutočnosti zamietol jej dovolanie napriek zneniu samotného výroku („dovolanie odmieta“, pozn.), pretože sa mal zaoberať ňou uvedenými dovolacími dôvodmi, taktiež neobstojí. Najvyšší súd sa totiž nezaoberal dôvodmi dovolania, ale dôvodmi prípustnosti dovolania. Konkrétne sa najvyšší súd v rámci odôvodnenia dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP zaoberal otázkou, či posúdenie už špecifikovanej príčinnej súvislosti je skutkovou otázkou, ale nehodnotil konkrétnu príčinnú súvislosť v predmetnej veci, ako to urobil krajský súd. To, že bolo odôvodnenie predmetného uznesenia najvyššieho súdu rozsiahle a vyčerpávajúce a obsahovalo aj všeobecné teoretické východiska a judikatúru týkajúcu sa posudzovania príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a uplatnenou ujmou (obdobne ako príslušný rozsudok krajského súdu, pozn.), mohlo síce zmiasť sťažovateľku, ale relevantné v tomto kontexte sú závery, ku ktorým sa ten-ktorý súd dopracoval. V prípade predmetného uznesenia najvyššieho súdu to bola neprípustnosť sťažovateľkou uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP, a to vzhľadom na jeho skutkový charakter. V prípade predmetného rozsudku krajského súdu to bol záver, podľa ktorého nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a uplatnenou nemajetkovou ujmou.

36. V danom prípade preto neexistuje žiadna príčinná súvislosť ani medzi predmetným uznesením najvyššieho súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a namietaným porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3

ústavy a ani jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

37. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími jej požiadavkami uvedenými v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu